

Tiggeri eller Rettigheder.

AF Knud Korst.

Der er næppe Tvivl om, at en Reform i Retning af Forenkling og Sammenfatning af Forsorgelsesvæsenet er meget ønskelig og vil blive det endnu mere, efterhaanden som Nedsættelsen virker til Bunds. For at tilvejebringe et Grundlag for en saadan Reform, studerede f. v. Justitsminister Steinecke i sin Tid paa Indenrigsministeriets Foranstaltning Forsorgelsesvæsenet i alle dets Følgninger og udarbejdede i Tilknytning hertil Forslag til en Nyordning. Steineckes Studier og Forslag indeholdes i det store Værk »Fremtidens Forsorgelsesvæsen«, der ikke blot beskæftiger sig med Lovparagrafer og disses Fortolkning, men tillige indeholder en skarpsindig Analyse af Nutidens sociale Tilstande og Rørelser. Derved er Værket blevet et sociologisk Arbejde af høj Rang; det burde læses og studeres af alle socialt interesserede Mennesker i dette Land, ikke mindst af Folk i Arbejderklassen, for hvem de herorte Spørgsmaal er et vigtigt Led i det daglige Liv. Her er noget at rive i for Studiekredsen.

Forfatterens Udgangspunkt er dette, at Forsorgelse fra det Offentlige Side i og for sig er en bagvendt Foranstaltning, men nødvendiggjort af den kapitalistiske Produktions- og Fordelingsmaade, fordi der under dette System skabes et Proletariat, hvis Stilling er usikker og pauver. Det Offentlige maa bøde paa de uheldige Virkninger heraf: Arbejdsløshed, usikker Økonomi, Ophobning af Mennesker i Storbys, hvor Arbejderne er berøvet Adgangen til den produktive Jord.

Det rimeligste vilde være at ændre selve disse uheldige Tilstande. Nu maa vi indtil videre nøjes med at bøde paa dem gennem offentlig Forsorg, og det gælder da om at gøre denne Forsorg saa enkel, lige og billig som mulig og samtidig lægge den saaledes til Rette, at den ikke virker ydmygende og demoraliserende paa Modtageren. Er det saadan, at Folk skal knække deres Stolthed og Selvfølelse, bide Hovedet af al Skam, naar de går i Nød, opdrager man dem blot til Tiggere og Hyklere der er paat til alt for en Almisser — og til den anden Side opløser man derved de Personer til Vigtig-

praase og Bureaukrater, som skal staa for Almissernes Uddeling.

Naar en Mand af en eller anden Grund kommer i Nød, maa han have den Følelse, at han har Ret til at faa Hjælp. Og paa dette Retsprincip hviler alt nu en stor Del af vor sociale Lovgivning; der er ikke mere noget ydmygende for et Sygekassemedlem i at søge Læge og Hospital eller for en Olding i at søge Aldersrente. Naar adskillige — og da ikke mindst blandt de gamle — endnu søger deres rettmæssige Hjælp med bankende Hjerter, er det blot fordi den gammeldags Autoritetstro endnu sidder dem i Blodet; efterhaanden forsvinder den Slags Fornemmelser, og dermed forsvinder ogsaa det Vigtigmageri og den bureaukratiske Storsnudehed, som før i Tiden trivedes saa godt paa Fattigfolks forsagte Sindelag.

Derimod gælder Almisseprincipet stadig paa Fattigvæsenets og Hjelpekassevæsenets Omraader — det ene ganske vist beregnet paa saakaldt værdig trængende, det andet paa Bundfaldet. Men begge Dele er dog Almisser, uddelt efter Skøn og vilkaarlig Vurdering og derfor velegnet til at opdrage Folk til Hykleri, Kryberi, Taareperseri og lignende Egenskaber, karakteristisk for Belære.

Men medens vi før i Tiden stadig bevægede os bort fra dette Uvæsen, fik baseret snart dette, snart hint Omraade af Forsorgelsen paa Retsprincippet (nu sidst Invalidforsorgelsen), saa er vi nu begyndt at gaa den modsatte Vej. Reaktionen er netop nu i Færd med at tvinge i tusindvis af selvfølede Arbejdere ud i en ydmygende Situation; medens de før kunde gøre en Ret gældende og saa i Tilfælde af ekstraordinær Arbejdsløshed, maa de nu, da Virksomhederne ikke ser sig i Stand til at anvende deres Arbejdskraft, ansøge om Hjælp; er de saa heldige at bo i socialdemokratisk styrede Kommuner, kan de dog undgaa at blive egentlig vænnet; er de ikke det, maa de tomme Bægeret til Bunds og melde sig paa Fattigvæsenet.

De værdifulde Karakteregenskaber, som Arbejderne gennem Kamp og Selvtugt har udviklet i de sidste Menneskealdrer, og som er af uvurderlig Betydning for

hele Nationen, gør Regeringen saaledes Forsøg paa at odelægge. Paa saadanne Ting kender man, at det ikke er Statsmand, der sidder ved Røret i Danmark, men Folk, hvis Syn ikke rækker over et Markskæl eller en Butiksdisk.

Dog gennem Reaktionsens Værk naas der vel ogsaa det, at Vejen banes for en gennemgribende Reorganisation af hele Forsorgelsesvæsenet. En saadan Reorganisation er tilmed ikke vanskelig at praktisere, takket være Steineckes Forarbejde.

De bitre Erfaringer siger os, at de Principer, der lægges til Grund for »Fremtidens Forsorgelsesvæsen« er de rigtige. Først og fremst dette, at saa stor en Del af den offentlige Forsorgelse som overhovedet mulig skal hvile paa Retsprincippet; naar en Mand bliver arbejdsløs, syg, Invalid eller gammel, skal han vide, at han har Ret til Hjælp efter visse faste Regler. Lovparagraferne maa gøres saa rummelige, at vi undgaar det, der nu sker, nemlig at i tusindvis a Oldinge, Invalids, Arbejdsløse etc henføres til Fattigvæsenet, altsaa til ydmygende Almisse-Tildeling Saa snart en Mand kan paavise manglende Erhvervsveje eller Mangel paa Beskæftigelsesmuligheder, maa hans Ret dermed være tilstrækkelig begrundet, og han maa være fri for alle de Juristrier, der nu ofte gør hans Ret illusorisk, og som samtidig gør det egentlige Fattigvæsen saa omfattende.

Steinecke skriver herom: »Naar Lovgivningen var ændret saaledes, at de omtalte Foranstaltninger: Forbedring af Sygekasseloven, Invalidrente, Alderspension, de forskellige Lovbestemmelser om Bivdrag til Børn de nærmere anbefalede Forandringer i Lovgivningen til Fordel for de kronisk syge, fortsat Arbejdsløshedshjælp m. v. var gennemført og gennemført saa vidt muligt paa Grundlag af Retsprincippet, vilde Forholdene se helt anderledes ud end nu. Det faste Klientel, saavel for Fattigvæsenets som for Hjelpekassens Vedkommende, det store Flertal af de fast understøttede og af de saakaldte værdig trængende vilde da være blevet hjulpet og efter faste Regler, som vilde være tiltalende for den Trængende og forsvarlige fra Samfundets Synspunkt, ikke mindst fordi man derved havde sat Bom for den demoraliserende Almisselovgivning og det dobbelte Forsorgelsesvæsen: Fattigvæsen og Hjelpekasse.«

»Men selv efter denne gennem-

gribende Ændring i Børne-, Alders-, Invaliditets- og Sygelovgivningen vilde der dog under Nutidens komplicerede og anarkiske Forhold paa Arbejdsmarkedet og under de raadende Besiddelses- og Fordelingsprinciper fra Tid til anden opstaa en Række Trangstilfælde, for hvis Afhjælpning der ikke vilde være givet Regler Som slige Trangstilfælde maatte foruden rent forbigaaende Trang nævnes fejlagtige Dispositioner, særligt Uheld, ringe Arbejdsevne, sløj Legemsbygning, mindre Grad af Aandsvækkelse, ekstraordinær langvarig Sygdom særlig hos Husmoderen, vanskelige Boligforhold, Vanskeligheder ved Plejeanbringelse og ved Udrejelse af Alimentsforpligtelser, samt Arbejdsløshed, Drikfældighed, Hang til Vagabondering, høj Grad af Usædelighed, for store Forsorgelsesbyrder osv.«

Kun for Drankere, Vagabonder og forsømmelige Forsorgere foresaar Steinecke en Særløvgivning, der til den ene Side tilsligter en lægemæssig og moralsk Ophjælpning af de paagældende og til den anden Side gaar ud paa, hvor dette er nødvendigt af Hensyn til andre Mennesker, at berøve dem Friheden foruden Indflydelse paa Stats og Kommunes Styrelse.

I alle andre Tilfælde finder han det ganske urimeligt — hvad det jo ganske givet ogsaa er — at lade Hjælpen have nogen Virkning paa den Understøttedes borgerlige Rettigheder. Men naar det saaledes skulde være uden Forskel i saa Henseende, om Hjælpen ydedes af den ene eller den anden Grund, vil der naturligvis ikke være nogen fornuftig Mening i at opretholde baade et Fattigvæsen og et Hjelpekassevæsen (dette sidste er jo udelukkende oprettet for at skaae visse Grupper af Trængende for Vanære); det vilde under saadanne Forhold være ganske hensigtsløst og dertil kostbart at opretholde to ganske parallelle Systemer med hver sit Apparat.

Kunde man da ikke simpelthen ophæve Fattigvæsenet og lade Hjelpekasserne overtage Forretningerne? Steinecke finder, at dette er upraktisk; Hjelpekasserne er jo et temmelig vidtløftigt Apparat, med særlige Valg etc. Han foreslaar derimod at skride til en gennemført Centralisering af den sociale Forsorg — ikke alene gennem en Samling af samtlige sociale Love, men ogsaa en praktisk Sammenfatning af det Apparat, hvorigennem disse Love administreres.

Forslaget gaar ud paa, at Kommunalbestyrelsen i hver Kommune skal nedsætte et særligt socialt Udvalg, der skal administrere baade Aldersrenten, Invalidrenten, Forholdet til de Syge og de Arbejdsløse, Hjælpen i de spredte Trangstilfælde, de særlige Forhold vedrørende Vagabonder etc — kort sagt hele den sociale Forsorg.

Det skulde synes indlysende, at man gennem slige Foranstaltninger vilde opnaa ikke alene at gøre Hjælpen lettere tilgængelig og mere tiltalende — og derfor mindre demoraliserende — for de Fattige end det nu er Tilfældet, men ogsaa at gøre Administrationen saa billig som overhovedet muligt. Baade af denne Grund og fordi den gammeldags »Fattighjælp« for Tiden opnaar en lidet hyggelig Renaissance, tror jeg Tiden er ved at mednes for en Reorganisation som den omtalte.

Derfor har det utvivlsomt ogsaa sin Betydning, at saa mange som muligt søger at orientere sig i disse yderst vigtige Problemer. Det er derfor, jeg ved denne Lejlighed har hejlet Opmærksomheden paa det foreliggende Værk om Fremtidens Forsorgelsesvæsen.

Knud Korst.

Hos Ørenlægen.

»Afhørlagsbladet« fortæller:

Ørenlægen havde haft en velhavende Patient i flere Maaneder og havde behandlet ham energisk — men uden større Held.

Saa oprandt endelig den Dag, da Mandens Behandling var færdig, og Ørenlægen sagde til ham — med et Stemme:

— Nu har De faaet Deres Hørelse igen, saa nu behøver De ikke at komme mere!

— Hvadbehager!

Lægen brølede: — Nu kan De høre igen! Behandlingen er færdig!

— Naa... javel! Kan jeg nu høre igen! Det var dejligt!... Hvor meget skjyder jeg Dem saa?

Lægen raabte ham ind i Øret:

— 100 Kroner.

Patienten svarede:

— Hørte jeg ikke rigtigt — sagde De 200?

Og Lægen brølede:

— Ja!

Iansendar greinir mega vera okkum i hendi seinast friggjagdag kl. 10 f. p.

Givd út av socialdemokratiskum felegum. Blaðstýrari: M. S. Viðstein. Prentsmíðja: »Föröa Social-Demokrates, Tórshavn.

73

Ingibjörg.

Veitst tú, hvar Hermundur er?

Tórgerð.

Ja, eg veit!

Ingibjörg.

Stendur Svarti saðlaður?

Tórgerð.

Ja!

Ingibjörg.

Nú hugsi eg, at eg riði Hermundi ímóti. (Etlar at fara).

Tórgerð

(tekur í Ingibjörg).

Far ikki!

Ingibjörg.

Hví skal eg ikki fara?

Tórgerð.

Ti tú torir ikki at riða, har Hermundur nú er.

Ingibjörg.

Tori eg ikki? Hvat meinar tú?

Tórgerð.

Nei, tú torir ikki. Eingin kristnaður torir at riða til Hermunds nú.

Ingibjörg.

Nú er hitt ringa lagið á tær, Tórgerð! (Stlur seg teysa og skal fara). Sig mær nú, hvar Hermundur er, um tú veitst tað!

74

Tórgerð

(tekur aftur í Ingibjörg).

Far ikki, lat heldur meg riða fyrri teg!

Ingibjörg

(verður sinsford).

Slepp mær, Tórgerð!

Tórgerð

(í tí sama hún sleppur).

Uttan tað skalt tú vita, at eg havi riðið Hermundi ímóti eina ferð fyrr.

Ingibjörg

(vreið).

Hevur tú!

Tórgerð.

Ja, tá tú stongdi teg inni uppi í bónhúsum hjá hinum herskolluta, tók eg hest tín og reið móti hólminum, har Hermundur og Arngrímur bardust.

Ingibjörg

(hottir henni).

Tú!

Tórgerð

(sigursgløð).

Ja eg, og tá feldi Hermundur Arngrím knappligi; áður hevði hann bert leikað við hann!

Ingibjörg.

So kendi hann teg fyrri at vera meg!

75

Tórgerð.

Tað kann vera, men eg vát har, tú ikki.

Ingibjörg

(grundandi).

Hví hevur Hermundur ikki leitað meg upp síðan?

Tórgerð.

Hann leitaði meg upp fyrst!

Ingibjörg

(vreið).

Tú lýgur, Tórgerð! Ella hevur tú sviðið meg?

Tórgerð.

Nei; men eg elskaði Hermund hægri enn tú, systir!

Ingibjörg

(hottir henni í vreið).

Sig mær, hvar Hermundur er!

Tórgerð

(kaldliga og álvarsamt).

Hermundur er nú hjá fedrum okkara. Sigmundur hjó honum banasár, tá hann hevði felt Arngrím.

Ingibjörg

(við stírdari rødd).

Tú lýgur!